

Keywords: *education industry “Technology”, technology education, technical and technological training, the teacher, the method projects, technological culture.*

Трегуб О. Д.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ЗАСТОСУВАННЯ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

В статті розглядається застосування проблемного навчання на сучасному етапі розвитку системи спеціальної підготовки вчителів технологій. Розповідається про систему програмування учбового процесу і структурі проблемного заняття.

Ключові слова: *проблемне навчання система програмування, проблемне заняття, проблемна ситуація.*

Відомо, що активним провідником педагогічних ідей і методів навчання студентів є кафедра. На основі методичної системи кафедри будується уся її навчальна і методична робота. Кафедра програмує навчальну роботу студента із засвоєння свого предмету, зводить увесь його зміст в логічну систему, забезпечує демонстративність викладання.

Метою статті є розгляд застосування проблемного навчання на сучасному етапі розвитку системи спеціальної підготовки вчителів технологій.

Управління пізнавальною діяльністю студентів є один з компонентів складного процесу навчання і включає, передусім, вибір викладачем форм і методів навчання, що відповідають цілям і завданням підготовки фахівців. Важливими елементами управління є також: вироблення плану вивчення предмета, вибір методу контролю знань і умінь.

При цьому слід мати на увазі, що студент в процесі навчання є активним об'єктом управління. Він засвоює знання не лише тоді, коли ним “керує” викладач.

Отже, під методом навчання (способами управління пізнавальною діяльністю студентів) слід розуміти способи роботи викладача і студентів, за допомогою яких досягається оволодіння знаннями, умінями, навичками, формується світогляд студентів, розвиваються їх здібності. У сучасній педагогіці перенесення ідей і методів кібернетики в теорію і практику управління навчальним процесом сформувався у вигляді системи програмованого навчання.

Програмоване навчання – це і досконала теорія навчання, заснована на глибокому вивченні фізіологічних і психологічних якостей учнів, це і раціональна методика навчального процесу, і ефективна її організація. Програмування навчального процесу означає:

- строгий відбір в логічному порядку відповідно до мети навчання теоретичного матеріалу і практичних занять;
- використання в управлінні процесом засвоєння наукових прийомів педагогіки і психології;
- підтримка постійного зворотного зв'язку із студентами шляхом поточного контролю;
- використання сучасних технічних засобів при викладанні і контролі знань;
- організацію постійної активності студентів у процесі навчання;
- індивідуалізацію навчання;
- розвиток розумових здібностей студента.

Головною, вирішальною особою, від якої залежить приведення в дію усіх перерахованих механізмів програмування навчального процесу і отримання міцного і свідомого засвоєння предмета є педагог.

Зараз вже не викликає сумніву, що якість знань, умінь, творчої активності і переконаності випускників залежать передусім від організації навчального процесу, тобто вони залежать від того, як їх навчає викладач.

Ще зовсім нещодавно вважалося, що для хорошого викладача достатнє володіння такими якостями, як відмінне знання предмета, захопленість своїм предметом і вміння захоплювати ним студентів, володіння експериментом, практикою, науковий кругозір і здорова аудиторія.

Сьогодні ясно, що тільки цих якостей для успішного навчання явно недостатньо.

Сучасний педагог вищої школи повинен володіти основами психолого-педагогічних знань, теорією навчання. Передусім, він повинен володіти прийомами розвитку творчої активності самого студента в пізнавальній роботі.

Те, що багато студентів вчать не на повну силу своїх можливостей, частково залежить від того, як викладач застосовує міри підвищення пізнавальної активності.

Одна з основоположних тез сучасної педагогіки полягає в тому, що студент має бути активний у навчанні. Ще Сократ спонукав своїх учнів до активного засвоєння знань шляхом навідних питань.

Німецький педагог Дистервег говорив: «Звичайний педагог вимовляє істини, хороший учить їх знаходити».

З цієї точки зору в сучасній педагогіці прогресивно визнається проблемна спрямованість навчання.

Початковим моментом розумового процесу зазвичай є проблемна ситуація. Мислити людина починає, коли у неї з'являється потреба щось зрозуміти.

Знання, здобуті самостійно, шляхом подолання розумових ускладнень, засвоюються свідоміше, запам'ятовуються міцніше. Проблемне навчання, передусім, враховує це положення.

На відміну від інформаційного набуття готових висновків науки, піднесення готових способів рішення завдань (що переважає в традиційному навчанні), при проблемному навчанні знання набуваються не в готовому вигляді. Перед студентами створюються проблеми і організовується їх рішення, в процесі якого засвоюються знання, здійснюється пошукова діяльність студентів. Таким чином, пізнавальна діяльність студента набуває ознак наукового пізнання.

Створюючи проблемну спрямованість навчання, викладач повинен створити так звану проблемну ситуацію. Цей психічний стан інтелектуального ускладнення у студента при вирішенні нестандартного теоретичного або практичного питання, яке він може здолати не шляхом витягання відповіді з пам'яті, або не шляхом застосування завченого способу, а шляхом розумової діяльності або нового способу дій. Студентові доводиться діяти в такій ситуації як досліднику. Він в процесі такого навчання самостійно відкриває для себе нове.

На більш високих ступенях навчання (на 4-5 курсах) студент може відкривати не лише суб'єктивно нове, але і вносити вклад у науку, з'ясувавши об'єктивно нові факти (4 рівень).

В ході проблемного навчання викладач, подаючи теоретичний матеріал, повинен прагнути робити це не традиційно, а саме проблемно. Отже, викладач не повинен намагатися повідомляти студентам якомога більше готових істин.

Плутарх говорив: «Голова учня не посудина, яку потрібно наповнити, а факел, який треба запалити!» Подаючи ту або іншу тему, викладачу треба прагнути відтворити процес пошуку наукових істин, показати, як виникають наукові проблеми, висувуються гіпотези,

як знаходяться рішення і оцінюються результати пошуку.

Проблемний характер ведення занять надає обговорення теоретичного матеріалу теми шляхом рішення логічних і ситуаційних завдань, завдань-аналізів. Важливе включення в теоретичну частину заняття методологічних питань теми. Проблемність веденню заняття надає заслуховування теоретичних доповідей з відповідною дискусією за ними.

Особливо важливу роль має планування практичної частини заняття як самостійної дослідницької роботи студентів. У цьому сенсі дуже істотне складання методичних вказівок до практикуму за типом дослідницького завдання, з чіткою метою і незапланованим результатом, а не у вигляді тільки описування ходу дослідження і належного результату.

На старших курсах творчу практичну роботу студентів програмують шляхом чіткого алгоритму самостійного діагностичного пошуку.

Проблемну спрямованість навчання надають і інші форми навчальної дослідницької роботи студентів: завдання зі складання плану дослідницької роботи, конструкторські розробки, курсові роботи.

Зрозуміло, традиційні форми навчання методично простіші для викладача і студентів і економніші за часом. Проте значно висока продуктивність проблемного навчання не викликає сумніву.

Проблемність навчання створює важливу основу його успішності – активність в ньому самого студента. Активність студента в навчанні – це волюва дія, діяльний стан, який характеризує посилену пізнавальну роботу. Цей прояв глибокого інтересу до знань, до навчального завдання, докладання зусилля, напруга уваги, фізичних і розумових сил для досягнення засвоєння або виконання практичного завдання. Активність студента тісно пов'язана з його самостійністю.

Найбільшою мірою в ході навчання, позитивні емоції викликає творча активність. В процесі творчої пізнавальної роботи студент випробовує підйом, радість відкриття, інтелектуальне задоволення, самоствердження.

Отже, одним з головних психолого-педагогічних мотивів посилення пізнавальної активності учнів є виховання творчого підходу до навчання. Цьому більшою мірою сприяє проблемний характер навчання.

Оскільки показником проблемності заняття є наявність в його структурі етапів пошукової діяльності, то природно, що вони і представляють внутрішню частину структури проблемного заняття:

- 1) виникнення проблемних ситуацій і постановка проблеми;
- 2) висунення припущень і обґрунтування гіпотези;
- 3) доведення гіпотези;
- 4) перевірка правильності вирішення проблеми.

Структура проблемного заняття є поєднанням зовнішніх і внутрішніх елементів процесу навчання, створює можливість управління самостійною навчальною діяльністю студентів.

Висновки. Ознайомившись з працями М. І. Махмутова, А. М. Матюшкіна, М. Н. Скаткіна і інших, зроблено висновок, що на цьому етапі розвитку людства проблемне навчання просто необхідне, оскільки воно формує гармонійно розвинену творчу особу здатну логічно мислити, знаходити рішення в різних проблемних ситуаціях, систематизувати і накопичувати знання, здатну до високого самоаналізу, саморозвитку і корекції.

Постійна постановка перед студентами проблемних ситуацій призводить до того, що вони прагнуть їх вирішити, тим самим ми маємо справу з творчою особистістю завжди здатною до пошуку. Тож увійшовши до самостійного життя людина буде захищена від

стресів, шляхом вирішення виходу з проблемної ситуації.

Використана література:

1. *Мойсеюк Н. С.* Педагогіка : навчальний посібник. Видання п'яте, доповнене і перероблене. – К., 2007. – 656 с.
2. *Фіцула М. М.* Педагогіка : навч. посіб. Вид. 2-ге, випр., доп. – К. : Академвидав, 2007. – 560 с. (Альма-матер)
3. *Махмутов М. І.* Організація проблемного навчання. Педагогіка. – М., 1977.
4. *Матюшкін А. М.* Проблемні ситуації в мисленні і навчанні. Педагогіка. – М., 1972.
5. *Скаткін М. Н.* Проблеми сучасної дидактики. Педагогіка. – М., 1980.

Трегуб О. Д. *Применение проблемного обучения на современном этапе развития системы специальной подготовки учителей технологий.*

В статье рассматривается применение проблемного обучения на современном этапе развития системы специальной подготовки учителей технологий. Рассказывается о системе программирования учебного процесса и структуре проблемного занятия.

Ключевые слова: *проблемное обучение, система программирования, проблемное занятие, проблемная ситуация.*

Tregub O. D. *Using problems education in the modern stage of the development in technology teachers training system*

In the article application of the problem educating is examined on the modern stage of development of the system of the special preparation of teachers of technologies. Told about the system of programming of educational process and structure of problem employment.

Keywords: *problem educating, system of programming, problem employment, problem situation.*

Учитель І. Б.

Національна металургійна академія України

САМООРГАНІЗАЦІЯ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Автор в статті аналізує різні підходи до дефініції поняття “педагогічна самоорганізація”, обґрунтовує сутність поняття “педагогічна самоорганізація” і подає авторське визначення поняття “педагогічна самоорганізація”.

Ключові слова: *педагогічна самоорганізація, професійна компетентність, педагогічна майстерність.*

*“Учитель – это человек, который учится всю жизнь,
только в этом случае он обретает право учить”*

В. Гузєєв

Одним із шляхів забезпечення конкурентноспроможності вітчизняної металургійної галузі є підготовка кваліфікованих робітників металургійної сфери відповідно до вимог сучасного високо-технологічного виробництва. В таких умовах виникає потреба у фахівцях дослідницько-інноваційно-майстерного типу, зростають вимоги до професійної майстерності педагогічних кадрів професійно-технічної освіти, від яких залежить якість підготовки майбутніх кваліфікованих робітників металургійної галузі.

В Концепції інноваційної освіти, прийнятій ЮНЕСКО, проголошується пріоритет принципів розвитку здатності особистості до вирішення і постановки нових задач, відмова